

E 61

ENT.

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

Deel 31

1 november 1971

No 11

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12 III, Amsterdam 1010 — Nederland

INHOUD: V. S. van der Goot: In memoriam Pieter Hendrik van Doesburg Sr. 21 mei 1892—11 mei 1971 (p. 205). — P. H. van Doesburg Jr.: P. H. van Doesburg Sr.: Bibliography and list of new names proposed; location of type specimens (p. 207). — W. J. Boer Leffef: Lepidopterologische notities (p. 215). — Br. Virgilius Lefeber: Interessante vangsten van Hymenoptera Aculeata in 1970 (p. 221). — Literatuur (p. 214: W. N. Ellis; p. 224: B. J. Lempke). — Korte mededelingen (p. 214: Bestuursmededelingen).

In memoriam Pieter Hendrik van Doesburg Sr.

21 mei 1892 -11 mei 1971



P. H. VAN DOESBURG Sr. in 1970.

VAN DOESBURG werd te Amsterdam geboren en was van eenvoudige afkomst. Hij had een uitstekende intelligentie en, zoals zovelen in die dagen onder die omstandigheden ging hij naar de Normalschool, waar hij in 1911 voor het eerst

zijn latere vrouw ontmoette. Na afloop van zijn studie werd hij onderwijzer te Amsterdam en op 2 augustus 1917 trad hij in het huwelijk met Johanna Elisabeth EIKEBOOM. Tijdens zijn Nederlandse studie- en onderwijzersperiode werd zijn interesse voor de entomologie gewekt doordat één van zijn leerlingen een doos met een aantal fraaie kevers meenam. Deze leerling was een zoon van NONNEKENS, die altijd een goed vriend van VAN DOESBURG is gebleven, Vòòr die tijd was bij hem al een algemene interesse voor de levende natuur aanwezig, die hij niet van huis uit had opgedaan, maar die hij op de lagere school had verkregen. Hij bouwde in de loop van een aantal jaren een kevercollectie op tijdens welke periode hij in 1910 met de bekende chirurg en entomoloog MAC GILLAVRY kennis maakte. Deze wijdde hem in in de eigenlijke kneepjes van het vak der entomologie en zo groeide, mede onder invloed daarvan, zijn Nederlandse kevercollectie tot een aanzienlijke omvang. Toen VAN DOESBURG in 1920 naar Indië ging, verwierf MAC GILLAVRY deze collectie en men kan de exemplaren daarvan nog zien in de verzameling van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie te Amsterdam. Uit de etiketten blijkt, dat ook mevr. VAN DOESBURG een actief aandeel in dit verzamelen had.

In Indië was VAN DOESBURG hoofd van een lagere school te Semarang tot 1935. Hij bouwde daar een grote keververzameling op en werd daarbij geholpen door zijn zoon. Veel verzamelde de familie VAN DOESBURG te Getassan, Oengaran en op de Goenoeng Moeria. In die tijd maakte VAN DOESBURG kennis met JACOBSON, die Nederlandse les van hem kreeg, met DRESCHER en met KALSHOVEN.

In 1935, op 43-jarige leeftijd, ging VAN DOESBURG met zijn familie met verlof naar Holland. Omdat de terugreis voor vijf personen zoveel kostte — en dat om nog maar twee jaar tot zijn pensioen te Semarang te verblijven — stelde de gemeente Semarang hem op wachtgeld. In 1937 ging zijn pensioen in. Ondertussen had VAN DOESBURG zijn grote kevercollectie meegenomen en begon deze met zijn, zijn vrienden vertrouwde gedegenheid te bewerken. Hierbij ontmoette hij grote moeilijkheden met het determineren van de Passaliden en het is karakteristiek voor VAN DOESBURG, dat hij juist op deze groep zich allengs ging specialiseren. In deze jaren is hij enige tijd werkzaam geweest bij het Zoölogisch Museum te Amsterdam, waarbij hij veel steun ondervond en goede raad kreeg van CORPORAAL. Omstreeks het begin van de tweede wereldoorlog had VAN DOESBURG zich ontwikkeld tot een Passalidenspecialist van formaat met vele contacten in de tropen. Door het uitbreken van de oorlog vielen deze contacten uit en kwam zijn Passalidenwerk langzamerhand op dood spoor. Via zijn vriend KABOS maakte VAN DOESBURG toen kennis met een totaal andere groep, de Syrphiden. Omdat hij al gauw enkele spectaculaire vangsten deed, werd zijn interesse gewekt en ging hij de Nederlandse Syrphidenfauna aan een nader onderzoek onderwerpen. Dit leverde een reeks soorten op, die nieuw voor onze fauna waren en zelfs een soort nieuw voor de wetenschap. Met de voor VAN DOESBURG karakteristieke gedegenheid groeide zijn Syrphideninteresse tot een specialiteit van wereldformaat, terwijl hij één der grootste particuliere collecties ter wereld bezat. In deze jaren correspondeerde hij met FLUKE, die hem zeer dierbaar was en wiens voortijdig overlijden hem zeer schokte. Aan FLUKE dankte VAN DOESBURG ook de aanwezigheid van zeer veel nearctische soorten in zijn collectie.

In de Directory of Zoological Taxonomists of the World van 1961 vinden we VAN DOESBURG al genoteerd als een Syrphidenspecialist voor alle regio's ter wereld en naast zijn naam komen alleen COE, HULL en STACKELBERG op dit niveau voor. Naarmate de jaren vorderden werd zijn werkkraft allengs wat minder, maar onverflauwd bleef zijn scherpte van geest en zijn vermogen om in korte tijd met grote exactheid systematische verschillen vast te stellen.

Was VAN DOESBURG wat later geboren, dan had de maatschappij hem zeker gelegenheid tot studeren geboden. Nu was hij gedwongen als autodidact zijn weg te zoeken en hij bleek ook hiertoe met glans in staat. Dit bleek vooral in de jaren na 1935 toen hij zich met volle energie aan de entomologie kon wijden. Hij was een „amateur" waarmede de vakmensen ter dege rekening hadden te houden.

Behalve zijn interesse op entomologisch gebied bleek VAN DOESBURG ook zeer muzikaal te zijn. Hij heeft orgelles gehad van VAN EGMOND en was tijdens de eerste wereldoorlog koordirigent in het leger. Verder was hij een uitstekende schaker (hoofdklasse) en samen met zijn vrouw speelde hij jaren hoofdklasse bridge. Met VAN DOESBURG is dus een begaafd mens heengegaan.

Wij hopen dat zijn vrouw de kracht op zal brengen dit grote verlies te dragen. Hij ruste in vrede.

V. S. VAN DER GOOT, Amsterdam.

P. H. van Doesburg Sr.: Bibliography and list of new names proposed; location of type specimens

by

P. H. VAN DOESBURG Jr.

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

Bibliography

1. 1936 (June). Communication concerning Coleoptera (*Xantholinus*, *Nebria*, *Cymindus*, *Mormolyce*) [in Dutch]. *Tijdschr. Ent.* 79: VII—IX (Report 69th winter meeting).
2. 1939 (May). Zeldzame Nederlandsche Coleoptera. *Tijdschr. Ent.* 82: XLV (Report 72th winter meeting).
3. 1941a (May 1). Passalidae. *Tijdschr. Ent.* 84: XV—XVII (Report 74th winter meeting).
4. 1941b (Nov.). A new, flightless, Ophrygonius (Zang) from Borneo. *Tijdschr. Ent.* 84: 356—357.
5. 1941c (Nov.). *Aceraius lamellatus* Grav. from Celebes. *Tijdschr. Ent.* 84: 358.
6. 1941d. Passalidae (Col.), in: *Beiträge zur Fauna Perus* 1, Hamburg: 329—335.
7. 1942 (Oct. 12). Sexueel verschil bij een Leptaulax-species. *Tijdschr. Ent.* 85: XXXV—XXXVI (Report 75th winter meeting).